

Шўм-чон изолык

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 4-ше (108) №, 2022 ий апрель

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

КУГЕЧЕ ПАЙРЕМ ДЕНЕ ЙОШКАР-ОЛАН ДА МАРИЙ ЭЛЫН МИТРОПОЛИТШЕ ИОАННЫН САЛАМЛЫМАШЫЖЕ

ХРИСТОС ЫЛЫЖ КЫНЕЛЫН!

Господь дене ушнымаште йоратыме чыла ача, иза-шольо ден ака-шўжар-влак! Господьын Шўгарже ўмбалне Поро тул адак ылыжын да, Христосын Божественный Ылыж кынелмыжым увертарен, уло тўня мучко шарлен.

Утарыше Господь мыланна курымаш ылышым пөлеклен. Тидлан таум ыштыме шижмаш дене темын, Кугече йўдым чыла православный храмыште куатлын ойлымо йонга: «Христос Ылыж кынелын!» Христос йоратымашын ты гимнже христиан-влакын чоныштым чот йывыртен йўкланаш тарата. Христос Ылыж кынелме волгыдо куаным айдемын чонжо вашке шижеш.

Тидлан өрман огыл, вет Христосын Ылыж кынелмыже – тиде мемнан ўшанымашнан негызше, мландымбалысе ылышнан тўн эгертышыже. Тидын дене Христос егшамычлан чын Юмо улмыжым палдарен, Шкенжын кўкшө туныктымашыже чын улмым да колымашыже Утарыше улмым палаш полшен. Христосын Ылыж кынелмыже – Тудын мландымбалысе подвигшын мучашлалтмыже. Вес түрлө мучаш лийынат кертын огыл, вет тиде – Тудын ылышыжын поро лектышыже. «А Христос Ылыжын огыл гын, мемнан каласкалыме увернат арам, тендан ўшанымыдат арам», – оила апостол Павел (1Кор. 15:14). Но Христос Ылыж кынелын да Шкеж дене пырля уло айдеме тукымым ылыжтен!

Умбагыже – 2-шо лаштыкыште

Утарыше Христос мландымбаке ег-шамычлан тичмаш куаным конден. Сандене Кугече йӱдым ме черкыште йывыртен мурымым колына да шкеат мурена: «Утарыше Христос, Тыйын Ылыж кынелметым Пылпомышто Суксо-шамыч моктен мурат, да мландымбалнат мемнам яндар шӱм дене Тыйым мокташ йӱрышым ыште».

Ыресеш орланымыж деч ончыч Христос Шке пылпомышысо Ачажым сӱрвален, ег-шамычлан кугу куаным пуаш йодын: «Чынет дене нуным святитле... Мыйын тичмаш куанем нунын лийже» (Ин. 17:13, 17).

Ылыж кынелше Господь дене ушнен, ты священный кечылаште куан дене темына, вет сулыкан чоннам Господь Шкеак волгыдо да тичмаш христиан илышлан ылыжта. Христосын Ылыж кынелме чынышкыже ушнен, шкеат ылыж кынелына да Юмо дене пырля лийына манын ўшанена.

Ылыж кынелше Христосын кучемже чыла вере, Тудо чыла вере улеш. Шкеак мыланна ўшандарен ойлен: «Тӱня пытымешке Мый кече еда тендан дене пырля лиям. Аминь» (Мф. 28:20). Тудо мландымбалне да каваште, Тудо чылажымат Шкеж дене тема. Тудо ўшаныше ег-шамычын чоныштышт, Юмын храмыштыже да Черкыште шукталтше чыла Таинствыште. Илыш корныштына Тудо мемнан дене пырля ўмырна мучко кая. Кажне Божественный литургийысе Святой Киндыште – Тудо!

Голгофысо орлык да Ырес деч вара Ылыж кынелмаш лиеш манын, кӧ раш умыла, кӧ илышысе шке ыресшым ўнгышын нумалеш, Господьлан ўшанен, чыла алгаштарымашым чытенак чыта, кӧ тиде тӱнясе осал ваштареш лӱддымын шога – тудо кызыт Христосын Ылыж кынелмыжым шке шӱм шинчаж дене ужеш да куанен мура: «Тиде кече – Юмын

пӱрымӧ кече: тиде кечын йывыртен куанена!» (Пс. 117:24)

Юмылан ўшаныше кажне ег, Христосын Ылыж кынелме Волгыдо пайрем толмеке, шкеат пуйто угыч ылыжеш, шӱлыш дене уэмеш, мучашдымын куана. Чылан икте-весым йывыртен саламлат: «Христос Ылыж кынелын!» Весышт нунылан тыгак куанен вашештат: «Чынак Ылыж кынелын!» Тиде кугу кечын чыла осалжат мондалтеш. Чонна уэмеш, пешкыдемше шӱмна сентымаш гимным мурыммо дене пушкыдемеш, малыше совестьна чан йӱкеш помыжалтеш. Кугече кечын чонлан тугай сай, тунар волгыдо лиеш: Юмылан чот ўшанен, шокшын кумалын, чылаштым йӱратен илыме шуэш.

Ылыж кынелше Господьым умша дене веле огыл, а шке пашана, шке илышна дене мокташ тӱнгалына. Христосын Ылыж кынелме чынже мемнан чынна, ўшанымашнан негызше, илышнан тичмашлыкше лиеш гын, тунам гына Кугече мыланна утарыше лиеш. Тунам мемнан куанна шӱм гыч лекше лиеш, кузе святой евангелист Иоанн Богослов возен: «...шӱмда куан дене темеш, тиде куаным тендан деч нигӧ шупшыш ок нал» (Ин. 16:22).

Марий Эл Республикыште илыше да Господь дене ушнымаште йӱратыме ача, иза-шольо ден ака-шӱжар-влак! Христос Ылыж кынелме эн кугу да волгыдо пайрем дене тендам уло кумылын саламлем! Мемнан верч Ылыж кынелше Христослан шӱмнам почына, да Тудо тушко пура, чоннам уэмден, Шкеж дене да Шке волгыдыж дене илышнам тема. А ме, тидлан куанен, Тудын почеш шке ыресан корнына дене каена. Ўмыр мучаштына мыланнат курымаш илышыш ылыж кынелмаш волгалтеш манын ўшанена.

Христос чынак Ылыж кынелын!
2022 ий, Христосын Кугечыже

КУГЕЧЕ ПАЙРЕМ ДЕНЕ ВОЛЖСК ДЕН ШЕРНУРЫН ЕПИСКОПШО ФЕОФАНЫН САЛАМЛЫМАШЫЖЕ

Господь дене ушнымаште йоратыме да кугун пагалыме ача-влак, Юмым йоратыше иннок-шамыч, шерге иза-шольо ден ака-шўжар-влак!

Кугече куан дене темын, мый тендам курымаш илышым пенгыдемдыше увер дене саламлаш вашкем: Христос Ылыж кынелын! «А Христос Ылыжын огыл гын, мемнан каласкалыме увернат арам, тендан ўшанымыдат арам», – оила святой апостол Павел (1Кор. 15:14).

Христосын Ылыж кынелмыже – ўшанымашнан негызше, утаралтмаш деке корно да курымаш илышлан ўшан. Шке Ылыж кынелмыж дене Господь Иисус Христос чыла осалым пытарен да мемнан ылыж кынелмылан тўнгалтышым пыштен. Ожно айдемылан колымаш чот лўдыкшў да йўсландарыше улмаш. Христосын Ылыж кынелме пагыт гыч тиде ынде мландымбалысе гыч Пылпомышысо илышыш, пычкемыш гыч курымаш волгыдыш куснымашыш савырнен.

«Кугече лўмеш каласыме Шомакыштыже» святитель Иоанн Златоуст кугу шижмаш дене тидымак пенгыдемда: «*Нигўат колымаш деч ынже лўд, Утарышын колымашыже мемнам утарен... Христос Ылыж кынелын, да илыш ила!*» Нине шомакым ме кажне Кугече йўдым черке службышто колына.

Христосын Ылыж кынелмыже – чыла православный христианлан куанле да таум ыштыме пайрем, ончыкылан пенгыде ўшан. Тек тиде волгыдо пайрем кажне суртыш да кажне чоныш тыныс да йоратымаш дене пура. Чыла нелылыкым сенген, лишылна-влакын илышыштым Кугече куанын волгыдыж дене темаш тыршена, йоратымаш ден чаманымашым шарыше пашашке вийнам пыштена. Господь мом мыланна колта, чылажымат Юмын порылыкшылан ўшанен чыташ тўнгалына, Тудо вет нигунам мемнам коден ок кай.

Ылыж кынелше Утарыше дене ушнымаште йоратен да куанен, чыладамат Христосын волгыдо Кугече пайремже дене саламлем!

**ХРИСТОС ЫЛЫЖ КЫНЕЛЫН!
ЧЫНАК ЫЛЫЖ КЫНЕЛЫН!**

Волжск ола

2022 ий, Христосын Кугечыже

ЧАПЛАНДАРАЛТ ПУРЫМАШ

Кугече деч ик арня ончыч Вербе пайремым пайремлена. Марлаже Кычке (Шертне, Мама) пайрем, маныт. Пүртүсын ты кушкылжо эр шошым эн ончыч пеледеш. Тиде кечын черкыш шуко калык толеш. Вет тиде рушарнян мемнан Господь Иисус Христосын Иерусалимыш Чапландаралт пуримыжым шарнен пайремлена. Тудо, осел ўмбалам шинчын, Кугыжа семын Израиль калыкын тўн олашкыже Чап дене пурен. Тудым калык изижгекугужге пальме укш дене вашлийын, южышт йол йымакыже вургемым шареныт. «Осанна Давидын Эргыжлан! Господьын лўмжо дене Толшо тек муктымо лиеш!» – манын кычкыренит.

Меат тиде кечын черкыште вербым святитлена. Тудым ме, Юмо деке йоратымашнам ончыктен, надыр семын кондена. Тудо мыланна тиде кугу событийым шарныктыше пале. Сандене ме шертне укшым мўнгышкына йывыртен нангаена. Тудо мыланна осалым поктен колташ полша, суртпечынам арален шога. Кычкым Юмын лукеш, сай вереш шогалтена да идалык мучко аралена.

Колымашат, илымашат – Христосын кидыштыже. Кузе ныл кече колен кийыше Лазарьым ылыжтен, Тудо мемнамат курымашлык колымаш деч утара манын ўшанена.

Юмын лўмеш толшо Господьлан Осанна! Чап лийже курым-курымеш!

Иерей Игорь САПАЕВ

САЛАМЛЕНА!

Курыкмари район Когосоласе (Троицкий Посад) Святой Троице лўмеш черкын настоятельже протоиерей Виктор Соловьев 60 ияш лўмгечыжым палемден.

Виктор ача тиде черкыш 1990 ий 17 сентябрьште служитлаш толын. Тунам черкым Юмылан ўшаныше-влаккан пўртылтенит гына улмаш, сандене, угыч пашаш колташ манын, ятыр вийым пышташ кўлын. Но Юмын полшымыж да прихожан-влакын пенгыде эгертыш лиймышт дене 2001 ийыште пашам мучашлыме. Да тиде ийынак Виктор ачам протоиерей саныш шогалтыме.

Виктор Соловьев 1962 ий 11 мартыште Пермь олаште шочын. Верысе школ деч вара Пермь кундемысе Баязинский чодыра озанлыкыште пашамыштен. 1981-1983 ийлаште Совет Армиын салтакше лийын. 1988 ийыште Марий мландыш логалын да Нурма селасе черкыште алтарниклан пашам ыштен. Ик ий гыч, 2 сентябрьште, Озангын да Марий Элын епископшо Анастасий (Меткин) тудым диакон лияш кидшым пыштен, а 8 сентябрьште иерей саныш шогалтен. 1990 ий 16 февральыште Виктор ачам Нурма гыч Семеновко селасе Юмын Шочыктышо Пеш Святой Ава Шочмо лўмеш черкыш служитлаш кусареныт, шыжым – Когосолашке.

Тыште пашам ыштыме кокла гычак тудо Чебоксарыште Духовный училищым тунем лектын, калык коклаште миссионер сомылымат чолган шукта. Храм пелен Рушарня школым почын.

Настоятель паша деч посна 2005 ий гыч Курыкмари черке кумдыкысо миссионер пўлкам вуйлата, 2019 ий гыч Похросоласе черкыш служитлаш коштеш. Пелашыж дене коктын 8 йочам ончен куштеныт.

Протоиерей Виктор ачалан пенгыде тазалыкым, кужу курымым тыланена. Руш Православный Черкылан ўшанлын служитлымаштыже Юмын полшыжо эреак лийже.

Марий Элыште чыла вере Донецк ден Луганск республик-влаклан гуманитарный польшым погат.

Йошкар-Олан да Марий Элын епархийжын поро кумылым ончыктышо да социальный служений пӧлкаже тиде пашаш чолган ушнен. Кочкышым, вургемым, моло кӱлешан арверым Православный рӱдерыште тыгай адрес дене погат: Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81-ше №-ан пӧрт.

Организацийла да егын ойгыж деке мелын шогышо тыглай ег-влакын кондымыштым социальный пӧлкан пашаенже, поро кумылым ончыктышо ака-шӱжар-влак да полшаш толшо моло ег, ойыркален, посна коробкаш опедат.

Волжск да Шернур епархий кугу польшым ыштен: приходла гыч Православный рӱдерыш ятыр арверым колтымо. Тыгак ты епархийын кум приходшо, ушнен, гуманитарный польш дене кок машинам темен.

Эмеково селасе Юмым Шочыктышо Пеш Святой Аван Леvedмыже лӱмеш черкын, У Поратысе Димитрий Солунский лӱмеш черкын, Морко посёлкысо Господь Юмын Кончымо лӱмеш черкын прихожанже-влак ятыр жап аралалт кертше кочкыш сатум (консерве, шӱраш, ложаш, нӧшмӱй, чай, сакыр), мушкылтмо средствам (шампунь, пӱй эрыктыме пасте, щётко, тувырым мушмо порошок), медикамент-влакым, вургемым да тулеч молымат ик арня веле огыл погеныт. Нуным «Клинок» КВПК-н кадетше ден волонтер-влак коробкалаш сайын опеденыт, кажнышкыже тушто мо улмым возеныт.

14 мартыште да 11 апрельыште гуманитарный польшан нине машина-влак Эмеково селасе Юмым Шочыктышо Пеш Святой Аван Леvedмыже лӱмеш черкын настоятельже протоиерей Евгений Усковын вуйлатымыж дене Ростов областысе Донецк олашке тарваненыт. Нуным Купсола села гыч казак-влак оролен каеныт.

МОЛАН МЕ ТЫГЕ ИЛЕНА?

Ме шкежат, родо-тукумнат чылан гаяк тынеш пурышо улына. Черкыште тиде таинством эртыме годым Юмылан ўшанаш, Тудын кўштымашыжым шуктен шогаш мутым пуэнна. Но ончалза, шукыж годым илышна Евангелий туныктымо семын огыл, а тудын ваштареш кая. Ме шонымына семын, шке эрыкна дене илынена, а Юмын эрыкшым, туныктымыжым шотышкат она нал. Тыге илен, ме Юмо дене кылым йомдарена. Пылпомышлан йўрышў поянлык олмеш мланде ўмбалнысе эртен кайыше, локтылалтше поянлыкклан темдымын шуын пижына. Святой Возымаште Христос Юмо тыге туныкта: *«Мом кочкаш, мом йўаш ида кычал да тидын нерген ида тургыжклане. Тиде тўнясе калык-влак чыла тидым кычалыт, а тендан Ачада тыланда тиде кўлмым пала. Эн ончыч те Юмын Кугыжанышым кычалза, тунам чыла тиде тыланда пырля пуалтеш»* (Лк. 12:29-31).

Иза-шольына, ака-шўжарна-влак коклаште чўчкыдынак тыгай нелылык, ойго вашлиялтыт: ўшаным, илыш куаным йомдарымаш, еш шаланымаш, шот деч посна йўмаш, шала, яжарланен илымаш да, ойлашат неле, языкым касарыде, Причастийым подылде, колымаш. Писын эртыше илыш йогынышто тиде чылажат пуйто шинчаш ок перне гай чучеш. Ен-влак сай деч сай пўртым чонат, евростандарт сурт-печым сўрастар, комфорт ўшанлын илышыш пура. Калык коклаште элитный профессий налшат, кокла да кўшыл бизнесыште тыршышат улыт. Но айдемын кўргў чон шижмашыжым ончалаш гын, шагал огыл енын илышыже шўртў пырчыште кечыме гай начар. Социумышто тудо шке вержым ок му, кўлешлыкшым ок уж. Мыняр ег таче шкенжым шке пытара. Мыняржым тиде поргем эше ончылно вуча.

Самырык тукумым налаш гын, виртуальный тўняште тудо могай погым пога, ме але келгынже онат пале. Шижалтеш, тудланат тушто вапшым шындылме. Тичмаш илыш деч корангыше туныктымаш, капын йодмыжо почеш, кумыл шупшмын эрыкше почеш илаш таранымаш

да моло тўрлў алгаштарымаш тудым вуча. Ме ужына, ий еда айдемын порылыкшо шагалемеш, нравственностьшо вола, сай ончыкылыкклан ўшан иземеш. Ме иктаж мо дене полшен кертына мо?

Черке йўкым кугемден ойла, Юмын Шўлыш дене илыше ача-влак туныктат: *«Юмо дека савырныза, Тудын эрыкшым, кўштымашыжым шукташ уло кумылын шуын пижса. Тунам порылык дене темше Юмын кидше, ондалтышыже мыланна почылтеш»*. Юмо мемнан деч тораште огыл. Тўня мучко Тудын чыла кертше польшыжо шуко вере палдырна, ме тудым ужын моштышаш улына, моло-влакланат шижын налаш полшышаш улына.

Волжский районысо Пўтьял воктенысе святитель Гурий лўмеш черкыш, Сумки селасе Юмын Аван Шочмыжо лўмеш, Семёновко селасе черкылаш калык коштымме палена. Нуно Юмын йўратымашыже, чаманымашыже дене темше памаш-влак улыт. Шотлен пытарыдыме ег тушто Юмын порылыкшым, пареммашым, чонжылан тынысым муын. Марий Элна мучко улшо моло черкылашлат утаралтмаш корно дене нангайыше службо, черке таинстве-влак эртаралтыт. Йўмў шумо, шужышо-влаклан нуно илыше вўдым пуат. Тидын нерген ме ойлышаш, газет ден журнал, радио ден телевидений гоч увертарышаш улына.

Кызытсе жапыште Юмын чыла ўрыктарыше пашажым шочмо йылме дене чапландараш кугу кўлешлык уло. Те паледа, кызыт черке илышым почын ончыктышо марий радиопередаче, журнал лектыт. Пытартыш жапыште рўдолаште Благовещенский соборышто кажне арнян марий йылме дене Литургий эртаралтеш. Тиде чылажат мыланна кугу пайдам пуа, пычкемыш, йомын коштмо корно гыч волгыдо, ўшан дене темше утаралтмаш корныш мемнам луктеш.

Вет кызытсе пагытыште айдемын чонжо верч эшеат неле, чарныдыме кредалмаш кая. Тўнямбалне улшо чыла алгаштарымаш, «индустрия развлечений», шоя туныктымаш-влак кумылым савырат. Тўням Пўрышў велке ончымо олмеш, пўрымў могырыш ончена да идоллан, полганлан кумалына. Тиде - колымашыш нангайыше корно. Тыге ынже лий манын, Юмо мемнам Шкеж дека ўжеш: *«Орлыкышто илыше да нелым ужшо-шамыч, чылан Мый декаем толза, Мый тендам тынысландарем. Мыйын нумалтышем шке ўмбакада налза да Мый дечем тунемза, вет Мый ўнгышў да пушкыдо кумылан улам. Тунам чонланда тынысым муыда. Вет Мыйын нумалтышем нумалаш поро, Мыйын туныктымем куштылго»* (Мф. 11:28-30).

Юмын Шомакше кодшо курымлашлат марла йонген, кызытат черке службо годым Священный Возымашым шочмо йылме дене колат да чон куана. Толшаш курымлашлат Юмын пуымо тиде йылме дене Пылпомыш Ачанам чапландараш лийже ыле. Вет Господь тыге каласен: *«Мыйым чапландарыше-влакым чапландарем, Мыйым шотлыдымо-влак намысеш кодыт»* (I Царств. 2:30). Ме тынеш пурышо улына, мемнан корнына Юмын Кугыжанышыш, курымашлык илышыш.

Протоиерей Николай ЧУЗАЕВ

ЮМО ЧЫЛА КЕРТЕШ

Кумдан палыме Марк лўман онколог икана вес олашке тўнямбал конференцийыш каяш тарванен. Туштыжо тудым кугу награде ден премий вученыт. Доктор пеш тургыжланен, вет тиде конференцийыште тудын ятыр ияш пашажым иктешленыт...

Маркын чоҗештыме самолётшо технический амаллан кўра лишыл аэродромыш шинчын. Доктор, конференцийыш вара ш кодмо деч лўдын, машинам арендыш налын да кудалын. Но икмынар жап гыч кугу мардеж нўлталаптын, виян йўр тўнгалын. Тидлан кўра Марк йомын: палемдыме олаш кудалме олмеш вес корно дене каен колтен. Кок шагат кудалмек, тудо кўлеш корно гыч коранжымым умылен. Адакшым моткоч ярнен, шужен, кушан каналташ чарнаш манын, лишыл илемым кычалаш тўнгалын. Икмынар жап гыч ик изирак пўртым ужын. Нимом ышташ ўрмыж дене ты пўрт воктен машинажым чарен, омса ш тўкалтен. Омсам самырык ўдырамаш почын. Марк телефоным йодын, но озаватын телефонжо лийын огыл. Йўр эртымым вучаш корныенгым пўртышкыжў ўжын.

Ўдырамаш вучыдымо унам кочкаш пукшен, шокшо чайым йўктен. Вара «Мылам молитвам лудаш кўлеш» манын, йоча кровать воктеке эртен. Маркымат пырля ушнаш ўжын. Но доктор шыргыжалын вашештен: «Мый тыгайлан ом ўшане, шке виемлан веле ўшанем».

Ўстел коклаште шинчыше Марк йоча кровать пелен сортам чўктен кумалше ўдырамашым эскерен. Врач семын тудо умылен: ўдырамашлан польш кўлеш. Озаватын ярсымекыже, Юмо деч мом йодын кумалмыжым умылтараш йодын. Ўдырамаш тудлан тыге вашештен: «Кроватьыште эргым кия. Тудо моткоч черле, шуэн вашлиялтше рак чер дене орлана. Мый ик врач нерген колынам, кудыжо йочамым эмлен кертеш. Лўмжў тудын Марк, но мыйын туддеке ни каяш, ни эмлымыжлан тўлаш оксам уке. Юмо сўрвален йодмемлан але марте вашмутым пуэн огыл, но мый палем: Тудо кунам-гынат садак полша».

Моткоч ўршў Маркын пелешташ мутшат лийын огыл, лач мўгырен шортын колтен. Вара шкаланже шке ойлымо семын шыпак пелештен: «Юмо чыла кертеш».

Самолётын пудыргымыжо, кугу йўр, корно гыч корангмаш... Тыге Юмо ўдырамашын кумалмыжлан вашештен, а эше Марклан окса ш варналтше илышыж гыч утлаш да нужна ег-влаклан, кудыштын молитва ден ўшанымаш деч мольжо нимостат уке, полшаш йўным пуэн.

Лидия АЛПАЕВА кусарен

ТУНЫКТЕН КАЛАСЫМЕ ШОМАК

Юмылан кумал илаш да шке чоныштым утараш шонен, кок пўрєн монастырьыш каяш лектын. Корнышто нуно окса мешакым муыныт. Иктыже тугак ончыко вашкен, а весыже чарнен шогалын:

– Айда тиде оксам шкаланна налына. Тынар окса улмо ўмбач мынар поро пашам ышташ лиеш! Юмо тидым ужеш да мемнам Шке обительышкыже налеш.

Икымшыже кавашке ончалын да манын:

– Пылпомышысо Ачалан служитлаш нимогай окса ок кўл. Мыланна эре Юмо нерген шоныман да Тудлан йўраш тыршыман, вара Тудо ег-шамычлан Шке полша.

Кокымшыжо туддене ўчашаш тўнгалын, сандене нуно ойырленыт, да кажныже шке корныж дене каен.

Олашке мўнгеш пўртылшў ег мумо оксам шкаланже кучылтын огыл, йорло-шамычлан чот полшен: кочкаш пукшен, вургемым наледен, пўртын чоҗен, кўсыныштым тўлен. Мешакыште окса лум гай шулен, вашке нимо кодын огыл, а «Полшен кертеш» манме шомак калык коклаште тугак коштын, ег-шамычат эре толыныт да толыныт. «Окса уке» манмылан ўшанен огытыл да, ўпкем кучен, пўрєн нерген уда шомакым шаркалаш тўнгалыныт. Ончыч польшым налшыштат тидым вашке монденыт. Ўчим ышташ шонен, тудым кучен кыраш кутырен келшеныт.

Ик поро ег пўрєнлан тидым увертарен шуктен. Тудыжо ончысо йолташыжым шарналтен да монастырьыш каен. Обитель деке миен шушаш годым кужу черетым ужын.

– Тыште ег-шамычлан полшен кертше святой монах ила, – умылтареныт тудлан. – Тудын кумалмыж дене шуко поро паша ышталтеш: черле-шамыч паремыт, ойгышто улшо-влак ойгышт деч утлат, сырыше-шамыч сўрасат.

Кў нерген ойлымыштым пўрєн умылен да шкеат черетыш шогалын. Тошто йолташыж дек пурымек, тудо йодын:

– Корнышто мумо окса дене пеш шуко еглан полшенам, а нуно мыйым ужмышудымо лийыныт. Шкаланем верч йўршын тыршен омыл гынат, нуно мыйым кырынешт ыле. Юмо чыла тидым ужын вет, молан Тудо нунын чоныштым пушкыдемден огыл? А тый декет тебе могай кужу черет шога! Вет тыйын нимоч уке, кузе нунылан полшен кертат?

– Мый ег-шамычлан огыл, а Юмылан служитлем. Мучашдыме йўратымашын да порылыкын озаже – Юмо. Мый уло чон дене Юмым сўрвалем. Пылпомышысо Ачана мыланем ег-шамычлан полшен кертме куатым пуа. Ўшанлын служитлымемлан кўра ег-шамычлан польш Юмо деч толеш. Илышышт сай велыш вашталтмым ужыт да Юмын йўратымашыжым шижыт. Мыйын гоч польшым налше-шамыч мыланем таум ыштат, а мый – Юмылан. Кумалше егын молитваже да Юмын чаманымашыже ваш кылдалтше улыт. Мый тидым шукертак умыленам да чылаж верчат Тудлан таум ыштем!

ЮЛ ВОКТЕНЫСЕ КАЛЫК-ВЛАКЫН АПОСТОЛЖО

Педагог-миссионер

Николай Иванович Ильминскийын
шочмыжлан 200 ий темме лүмеш
(1822-1891)

Пенза олаште 1822 ий 23 апрельште священник Иоанн Ильминскийын ешыштыже эрге шочын. Тынеш пуртымо годым Николай лүмым пуэныт. Рвезе кушкын, сайын тунемын, илышыште ачажын корныж дене каяш шонен. Ончыч шке олаштыже Духовный училищым, вара отличий дене Духовный семинарийын богословский отделенийжым тунем пытарен. Эреак чапле шинчымашым ончыктышо рвезылан умбакыже тунемаш темленит. 1842 ийыште тудо Озангысе Духовный академийыш пурен, тыште ончыктымо тыршымышым, порылыкшым, сай койыш-шоктышыжым үмыржө мучко переген кучен. Ныл ий тунеммек, тудым тышанак араб ден татар йылмылам туныкташ коденит. Тысе калыкын йылмыжым сайын палаш манын, тудо татар-шамыч илыме слободаш илаш куснен.

Н.И. Ильминскийын илыш корныжым шымлыше профессор Петр Знаменский тудын йылме-влакым тунемме мастарлыкше нерген тыге возен: «Вес калыкын йылмыж дене каласыме мут-влакым тудо вигак шарнен кодын, пуйто у йылмын шүлышыжымак умылен да грамматике але мутер деч посна түрлө формо ойыртемжым ончылгоч пален».

Самырык ег тунеммыж годымак миссионер паша дек шүмангын, туныктышыжо Александр Казембек да Гордий Саблуков дене пырля Священный Возымашым татар йылмыш

кусарен. Озангын да Свяжскын архиепископшо Григорийын (Постниковын) темлымыж почеш Озан губернийын түрлө верлашкыже лектын коштын, йылме ойыртемем келгынрак шымлен да религий шотышто могай ситуаций улмым пален налын.

1851 ийыште тудым кок ийлан Эрвелыш колтенит: Турций, Сирий, Палестин да Египет кундемлаште ислам юмынйулам да араб йылмым шымлен. Пörтылмекше, Озангысе Духовный академийын миссионер пөлкаштыже эрвел йылме-влакым туныктен. Икмыняр жап Оренбургысо пограничный комиссийыште кусарышылан пашам ыштен, 1861 ийыште адак Озангыш пörтылын да тысе университетын турецко-татарский кафедрыштыже лу ий туныктен.

Кряшен-татар селалаште йылмым шымлен илымыж годым тудын тыгай шонымашыже шочын: «Калыкын шонен моштымашыже да туняумылымашыже шочмо йылмеш негызлалтеш. Ты калыкын йылмыжым палыше ег гына нунын могай улмыштым, чыла ойыртемештым умылен кертеш. Шочмо йылме дене ойлымым нуно сайынрак умылат, вет тыгодым мутым веле огыл, шонымо радамымат шижыт». Тиде у шонымаш Юл воктене илыше калык-влакын ончыкылык пүрымашыштым вашталтен. Тунам ужмыж гыч Н.И. Ильминский тыгай иктешлымашым ыштен: кажне калыкын шочмо йылмыж дене тунемме да духовный книгаже лийшаш. Тидлан шкеак чот тыршаш тунгалын да кряшен-татар йылме дене букварьым ямдылен. Тушко Тошто Сугынынн книгаже-шамыч гыч, Священный Историй да

катехизис гыч кўчыкемден пуртымо текстым, порын илаш туныктышо кўчык ойлымаш ден түрлө молитвам пуртен. Мо күлешым ямдылен шуктымек, кряшен-татар-шамычым туныкташ тўгалын. Тудлан кусараш полшышо Василий Тимофеевын Озагысе пачерыштыже шочмо ялже гыч толшо кум кряшен рвезе илен. Василий нуным у букварь почеш лудаш туныктен.

Вес ийын коло наре тунемшыже лийын, а 1863 ий гыч школышт официальный статусым налын. Кандаш ий гыч ты школын 30 наре филиалже пашам ыштен, чылаштым Николай Иванович вуйлатен да шке системыжым пуртен. Йочан чонышкыжо порылыкым, еным пагалыме койыш-шоктышым шынгараш тудо пеш кугу тўткышым ойырен. Озагысе школыш государь Император Александр Николаевич толын, пеленже кок эргыжым конден. Кугыжа чыла шымлен лектын да Ильминскийын ойырен налме корным чынлан шотлен. Тиде методике дене туныктымаш пеш кўкшө лектышым пуэн, сандене тудым Карелий, Финляндий да Алякыштат кучылташ тўгалыныт.

Кумдан палыме миссионер семен Н.И. Ильминский 1867 ийыште Святитель Гурий лўмеш Братством почаш полшен да тушто Кусарыше комиссийым вуйлатен, христиан литературым татар, мордва, марий, чуваш, удмурт да моло йылмышкат кусараш полшен. Тыге түрлө калык-шамыч Святой Возымашым, Псалтирьым, святой-влакын илышыштым да акафистым шке йылмышт дене лудаш тўгалыныт.

Озаг олаште 1872 ийыште учительский семинарий почылтын, директоржо Николай Иванович лийын да 1891 ий марте шкеак вуйлатен. Тыште татар, мордва, марий, чуваш, удмурт школлан туныктышо-шамычым ямдыленит. Марий калыкын шуко лўмлө шочшыжо: С.Г. Чавайн, В.А. Мухин, А.К. Эшкинин да молат – тыштак тунемыныт.

Н.И. Ильминский тыгак Сибирьыште, Кокла Азийыште да Казахстаныште илыше калык-шамычым грамотлан туныкташ полшен. Император Александр II да Святейший Синодын обер-прокуроржо Константин Победоносцев пашажым кўкшын акленит. 1863 ийыште тудлан профессор званийым пуэныт, а чуваш, татар, удмурт, мордва да якут алфавитым ямдылымыжлан Петербургысо науко Академийын член-корреспондентше лўм дене палемденит.

Николай Иванович 1891 ий кенгежым Троице-Сергиев лаврын Гефсиманский скитыштыже илен, якут йылмыш кусарыме Евангелийым терген. Тыште тудо кылмен черланен да, Озагыш пўртылмекыже, 27 декабрьыште колен. Тудым Арский шўгарысе черке воктен тоеныт. (Ты храмыште кызыт мартеат святитель Гурийын мощыжо аралалтеш.) Педагог-миссионер Николай Иванович Ильминскийым – Юл воктенысе калык-шамычын апостолжым – ужаташ тунам пеш шуко калык погынен, кызыт мартеат тудым кугун пагален шарнена.

«История Марийского края в лицах. XIV - начало XX веков: ист.-биогр. очерки» книга почеш А. ЧЕМЕКОВА ямдылен

МОРКЫШТО – КНИГА АРНЯ

2009 ий гыч тўгалын, 14 мартыште уло Россий мучко Православный книган кечыже палемдалтеш. Тиде амал дене Морко посёлкысо йоча-влакклан модельный да Рўдө книгагудо пашаен-влак Господь Юмын Кончымо лўмеш черкын книгагудыж дене пырля 14-21 мартыште Православный книга арням эртареныт. Арня мучко икмыняр онгай вашлиймаш лийын.

«Духовный книган порылыкшо» вашлиймаш Моркысо 6-шо номеран школын актовый залыштыже 7-8-ше класслаште тунемше-влак дене эртен. Эше «Книга гоч шўм-чон порылык деке» лўман кок вашлиймаш Рўдө книгагудын лудмо залыштыже да Йоча модельный книгагудышто лийыныт. Нине вашлиймашлаште православный книган күлешлыкше да тудын айдемым утларак шонаш таратен кертмыже, койыш-шоктышыжым, көргө шонымашыжым сай могырыш вашталташ полшымыж нерген ойлымо.

Йоча-влакын сцене гыч йонгалтарыме почеламутышт тидымак пенгыдемденит: нуно пеш келге шонымашан, чонышко логалше, шонаш таратыше лийыныт.

Вашлиймашке толшо ўдыр-эрге-влак Господь Юмын Кончымо лўмеш черкын настоятельже Леонтий ачан ойлымыжым пеш тўткын колыштыныт. Мутланымаште «Мо тугае сай, а можо осал?» йодыш-влакклан вашмутым муыныт, илышыште айдемын верже, шкем кузе кучен моштымыжо нерген, мландымбаке молан толмынам православий могырым умылтарен ойлымо. Эн тўнгжө – Юмын кўштымаш-влак да нравственный закон дене палдарыме.

Вашлиймашке толшо-влакклан книга выставкым чумырымо да тушан верангыме книга-влак дене палдарыме.

Йоча-влак тўняште поро пашам гына ышташ күлмө нерген шуко пален налыныт, православный книгаште илышын чынже утларак ончыкталтым рашемденит, сандене лудаш кумылыштат утларак лектын манын, шкешт палемденит.

ТЫГАЙ ӨРЫКТАРЫМАШ КУГУ ТЕРГЫМАШЫМ ЭРТЫШАШЛАН ЛИЕШ

Тений 6 мартыште, икте-весе деч прощенийым йодмо кечын, Россий Вооруженный Вийын Моско областыште верланыше тўн храмыштыже калык ۆрыктарыше сўретым ужын: Юмын Аван «Осал шўмым пушкыдемдыше» («Умягчение злых сердец») иконыжо, вес семынже тудым «Семистрельная» маныт, йошкар тўсан миром луктеш. Тидын нерген Юмылан ўшаныше военнослужащий-влак дене пашам ыштыше пўлкам вуйлатыше Александр Каменский теве кузе ойлен:

– Юмын Аван «Осал шўмым пушкыдемдыше» иконыжым храмыш 8 шагат эрдене кондышна. Тудым яшлык гыч лукмекынак ужна: иконо йошкар тўсан миром луктеш. Такшым тиде юмоґа миром шукертсек луктеш, но теве тыгайым, вўр сынаным, мый икымше гана ужам.

Иконым черкыш пуртымекат, миро йогымым чарнен огыл. Ты сўретым видеошко возен налыныт, фотомат ыштеныт. Ты увер интернет дене пеш писын калык коклаш шарлен. «Тыгай ۆрыктарымаш кугу тергымашым эртышашлан лиеш», – маныт илалше-влак.

Мо эн чот ۆрыктара: юмоґам сўретлыме огыл, тудым Руш Православный Черкын «Софрино» предприятийштыже полиграф станокышто савыктыме. Вет туддене пырля ик жапыштак эше ятыр тыгаяк юмоґам печатлыме, а миром лач тудо шкетын луктеш. Ты юмоґа кызыт У Моско кумдыкысо Бачурино ялыште тудлан лўмынак чоґымо храмыште аралалтеш.

Эн ончыч ты иконо 1998 ийыште Москошто илыше Маргарита лўман ўдырамашын пачерышкыже логалын. Ўдырамашын Настя ўдыржў ты кагаз юмоґам черкыште налын, Матронан мощышкыжо пыштен, вара гына пачерышкышт конден. Икымше гана тамле пушан ўйым лукмыжым икмыняр жап гычак шекланеныт. Ормышт дене мўнгышкышт священникым ўжыныт. Тудыжо молебеным служитлен, юмоґа гыч тамле пушан ўйым ўштылын да «Тудо эше ятыр жап миром лукташ тўналеш» манын ойлен коден. Тыгакак лийын...

А икмыняр тылзе эртымек, иконысо Юмын Аван шинча йымалже пуйто шапалген пуалын, а пачер мучко ладын пуш шарлен, вўр тўсан миро лектын. Кугу ойго лийшашлан Юмын Ава тыге шортын улмаш. Вашке чоным корштарыше увер уло элым сургалтарен: Москосо Гурьянов уремыште террорист-влак шуко пачашан пўртым пудештареныт, 106 енын ўмыржў лугыч лийын. 2000 ийыштат, «Курск» вўдйымал пушын пуренгайыме кечын, юмоґа вўран шинчавўд дене шортын. Теве кызытат тудын шинчаж гыч йошкар тўсан миро йоґа.

Миром йоктарыше ты иконым ятыр храмыш ўжыт. Маргаритан пелашыже Сергей Фомин тудым Россий мучкат, йот эллашкат коштыкта. Юмоґа ончылно кумалше-влак тушманын шўм-чонжым луштараш йодыт, шучко черым сенаш, ойго деч утлаш полшаш сўрвалат. Юмын Ава чот ўшаныше-влакланат, ўшаныдымыжланат полша. Тидын шотышто ятыр примерым кондаш лиеш. Сергейын ойлымыж почеш, йочадыме ятыр ўдырамаш ава куаным пален налын. «Молан, умылтарен ом мошто, но шукуж годым ўдыр йоча шочыт», – манеш тудо.

Миром лукшо ты юмоґам кагазеш печатлыме манын кўшнў каласышна. Печатлыме гынат, тудо илыше. Эсогыл южгунам Юмын Аван чурийже вашталтеш, вуйжымат вес семынрак тайныкта. Тидым Сергей ик гана веле огыл шекланен. Юмын Аван «Осал шўмым пушкыдемдыше» ты иконо шўла, колеш, шортеш. Шортеш теве вўр тўсан шинчавўд дене. Тидыже пеш лўдыкта, тургыжланаш тарата. Айста чылан ик еґ семын тўнямбалсе тыныс илыш верч кумалына, кугу ойго эртен кайыже, мемнам шке шочшыжо-влак семын ужшо Юмын Аван шўм-чонжо ынже шорт.

А. ЭМАНОВА

АПРЕЛЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

11 - Дни особого поминовения усопших
 - сплошные седмицы
 - постные дни

Разрешение на пищу без растительного масла
 Разрешение на пищу с растительным маслом
 Разрешение на рыбу
 Разрешение на вино
 Разрешение на икру
 Полное воздержание от пищи

14 – Египетсы преподобный Мариян кечыже.

16 – Лазарьым ылыжтен кынелтыме шуматкече.
 17 – Господь Иисус Христосын Иерусалим олаш Чапландаралт пурымыжо.
 18 – Москон да уло Российын патриархше святитель Иовын кечыже.
 18-23 – Иисус Христосын орлыкым чытымыжым шарныме арня.
 21 – Кугу Изарня. Господьын кас кочкышым ышташ шолып погымыжым шарныме да Святой Причастийыш ушнымо кече.

22 – Кугу Кугарня. Господь Иисус Христосын утарыше святой орланымашыжым шарнен, пұтым пенгыдын кучымо кече.
 23 – Кугу Шуматкече.
24 – КУГЕЧЕ! ИИСУС ХРИСТОСЫН ВОЛГЫДЫН ЫЛЫЖ КЫНЕЛМЫЖЕ!
 25-30 – Волгыдо Кугече арня.
 26 – Юмын Аван Иверский иконыжын кечыже.
 29 – Юмын Аван «Илышым пуышо Памаш» («Живоносный Источник») иконыжын кечыже.

ТЫНЫСЛЫКЫМ ПӨРТЫЛТЫМӨ НЕРГЕН МОЛИТВА

Кучен ашныше мемнан Юмына, Чот чаманыше Господь Иисус Христос, шке Черкына да Тыйын чыла айдемет-шамыч верч ме Тыйым чот сөрвалена. Юмым Шочыктышо Эн яндар Владычицын, Эреак ўдыр улшо Мариян молитваж дене; апостол-влак дене тӧр улшо кугу князь Владимир ден кугу княгиня Ольга святой-влакын; мемнан Черкын святой Новомученикше ден исповедникше-шамычын; преподобный да Юмым шке кӧргыштышт нумалше ачана-шамычын: Киево-Печерысе Антоний ден Феодосийын, Радонежысе игумен Сергейын, Почаевысе Иовын, Саровысо Серафимын – да чыла святой-шамычын кумалмышт дене мемнан йодмынам порылан пӧрӧ. Ме, Тыйын шочшет-шамыч, святой князь Владимир годым Тынеш пуртымо ик купельыште суапландарыме улына, сандене иза-шольо йӧратымаш ден тыныслык шӱлышым курымешлан шӱмыштына пенгыдемде! Келшыдымашым шарен, Святой Русь ваштареш кайыше вес калык-шамычым чаре, осал шонымашыштым пытаре. Шке порылыкет дене власть кучышо-шамычым чыла сайлан туныкто, сарзе-шамычым Тыйын кӱштымашетым шукташ пенгыдемде, илыме вер деч посна кодшо-шамычым илаш пурто, шужышо-шамычым пукшо, черле ден орланыше-шамычым паремде да пенгыдемде, тургыжланыше да шӱлыккан-влаккан поро ўшаным да лыпланымашым пу, сарыште колышо-шамычын сулыкыштым кудалте, чоныштым тыныс верыште лыпландаре. Тыланет ўшанымаш, ўшан да йӧратымаш дене мемнам теме. Утарыше Иисус Христос Господьна, Тўналтышдыме Тыйын Ачат да Эн святой, Эн поро да Илышым пуышо Тыйын Шӱлышет дене пырля Тыйым чыла элыштына ик шӱм да ик шонымаш дене чоным почын мокташ лийже курым-курым мучкак. Аминь.

"ШӱМ-ЧОН ИЗОЛЫК" МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Олаше да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12.

Журнал легке жап - 18.04.2022 ий.

0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийште погымо да верстатлыме, «Куранты» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Адресше: 429029, Татарстан, Казань, Сибирский тракт урем, 34, 14 корпус, 42-шо пӧлем.

Редакцийын да издательын адресышт: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224-ше пӧлем.

Тел.: (88362) 45-39-54.

E-mail: marlagazet@mail.ru

Тўн редактор: Н.В. Чузаев (протоиерей).

Редакционный совет: И.А. Сапаев, Д.В. Смирнов, А.Н. Таныгина, А.П. Чемякова, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.В. Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт тўрлӧ лийын кертыт. Серыш-влак мӧнгеш огыт колталт.

**РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ЖУРНАЛЫМ ШАЛА
КЫШКЫЛТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!**

КУАНЕН ЧИЯЛТЕНА

ЫЛЫЖ КЫНЕЛЫН ХРИСТОС

Чан йук йываш йонген-йонга,
Черкыла гыч ег вудла йога,
Нолтеш каваште ужара:
Кыnelын ылыж Христосна. (2 гана)

Пасушто лум шулен пытен,
Энер ужгам кудаш шуэн,
Ужаргын койылда чодыра:
Кыnelын ылыж Христосна. (2 гана)

Мландат пеш порын шулалта,
Пасу у сывыным чия,
Толеш пиал чыла еглан:
Кыnelын ылыж Христосна. (2 гана)

Рушла гыч кусарыме

ЧЫНАК ЫЛЫЖЫН ХРИСТОС!

Пелйудым поро увер шарлен –
Ойго ден шулык вигак шулен!
Малыше-влакым помыжалтен,
Уло туня йывыртен йукланен:

Припев:

*Ылыжын Христос, Ылыжын Христос,
Чынак Ылыжын Христос!*

Юмын храмыш чылан вашкена,
Поро уверым адак колына.
Черкыште шуко сорта йула,
Кугече нерген волгалт шижтара.

Припев:

Куанлан ынде уке мучаш –
Пурешым ме йывыртен моктена.
Уло чон дене Тудым чаплен,
Шке пашанам йывыртен шуктена.

Припев:

Колымашым сенен кыnelын Христос –
Ушаныше егым куан ден(е) темен.
Христос – мемнан илышна, пиална,
Пычкемыш чоннам волгалтарыше
кече.

Припев:

Курымеш илыше Ылыж кыnelын,
Куатле ушаным пуэн мыланна.
Туняште угычын ылыж кыnelыч
Ушан, ушанымаш, кугу йоратымаш!

Припев:

*Ылыжын Христос, Ылыжын Христос,
Чынак Ылыжын Христос!*

Рушла гыч А. Чемекова кусарен